

מה שהשיב לחותני הרה"ח ר' חנוך העניך וואידיסלבסקי ז"ל

ב"ה ער"פ תר"ף

ידידי ש"ב מחו' הרה"ח יחי'.

הפשוט כי החרית ימלל מקודם, ויעמוד פתוח זמן כמה שעות באויר, ויופג הרבה חריפותיו, ותאכל בהפסקות כזית, היינו בכל פעם מעט, אז בטח לא יזיק כלל, אמנם נכון שלא לברך, כי כך נוטה דעת הגאון בסוף ס' מעשה נסים, ואני נהוג תמיד להזהר כמ"ש בס' רחמי האב, והנני מזהיר לנשים וילדים בביתי שלא לברך. ובס' טעמי המנהגים הובא דבר מוזר בשם הגה"ק מצאנו זצ"ל, שבירך ברכה חדשה, והוא שקר מוחלט — הגם כי הרהגה"ק מסאכטשוב זצ"ל בת' אבני נזר רוצה לחדש ללמוד ההלכה ברמב"ם ולומר בפיו כשאוכל מרור יברך ברוך אתה ה' כו', אבל כבר יש אשלי רברבי בזה *) אם להזכיר את השם בדרך למודו, לכן נכון פשוט לצאת ידי חובת הברכה מאחר —

ידידך מחו' דושו"ט מברכך בחג שמח ובבריאות השלמות ע"י מיכלא דאסוותא.

מנחם מענדיל אלטר

[אח"ח 6625278]

גמר חילוק

(*) ע"י בעו"ת שאילת יעבץ ח"א סי' פ"א.

חיבורים, ואנכי עוד הייתי עלם רך לא ידעתי צאת ובוא, לנהוג הרבנות כנהוג עתה, להתנהג כנגד רוח כל איש ואיש, ותריב ריבי עם איש אחד והי' לה עג'ג ונחלית, והגידה לי כי הרב הצ"ח (בעל "נודע ביהודה" הגאון ר' יחזקאל לנדוי זצ"ל רבה של פראג) עשה מזכרת לנשמת אמו זקנתו אשר גדלתו...".

מדבריו הנ"ל של אא"ז המחבר ז"ל, רואים אנו כמה ענותן היה האיש ובמקום ענותנותו שם גדולתו, כי לא הרצון להתפרסם בעולם ההלכה בחד"ת, אלא רק רצון אמו הצדיקת — שלגבי ידיה היה בזה משום גזרת "כבוד אס" — הוא שאילצו לפרסם את חיבוריו, כן למדים אנו מתוך דבריו הנ"ל כי מיום צאתו לאויר העולם יעודו היה לשמש מנהיג הדור, ואם אמנם מיעט האיש בערכו העצמי מטעמי צניעות, הרי מתוך מסמכים שונים ששרדו מאותה תקופה מתגלית אישיותו בכל היקפה והדרה, במלוא שיעור קומתו הענקית הרוחנית.

אצטט בזה מכתב אשר למעשה הוא נושא אופי פרטי ומשום כך ההערכה היא אובייקטיבית ביותר, ובמיוחד שהמכתב נוסח ע"י מנהיג הדור ביהדות פולין — רוסיה מרן הגה"ק בעל "חידושי הרי"ם" — לחתן אחיו ר' יודל קמינר ז"ל בענין שידוך — והרי קטע מתוך מכתב הנ"ל:

ב"ה ו' עש"ק ויקרא תרי"ח לפ"ק.

... והרב הנ"ל (הכונה לנפ"ח) חקרתי ויושב כעת ולומד בהתמדה

גדולה יום ולילה, ואם אינו חשוב כ"כ אצל החסידים שלנו לאשר אינו נוסע

לקאצק, אבל אני מכירו ואהוב אצלי, והוא ת"ח חשוב מופלג גדול, לא

נמצא הרבה כמוהו, והוא נגיד ומיוחס...".

מי שסגנונו של הגאון הנ"ל נהיר לו יודע שלא היה נוהג סתם לפזר שבחים

מסוג זה כגון: "ת"ח חשוב מופלג גדול", "לא נמצא הרבה כמוהו", "והוא נגיד

ומיוחס", המכתב הנ"ל משמש בטוי נאמן ליחס והערכה שהגה בעל "חידושי הרי"ם"

לנפ"ח בהיותו עוד צעיר לימים.

אגב, על הערכת הגאון הרי"ם אל הנפ"ח אפשר ללמוד מן הסיפור הבא:

מספרים, שהגאון הנ"ל הסיח את משאלתו אל זוגתו הרבנית על רצונו לשדך את

נכדו הר' שלמה'לה אלתר עם בת ת"ח שאלתהו הרבנית מי לפי דעתו ראוי להיות

קרוי ת"ח ועל זה ענה הגאון, הרב מקאליש, הר' ליפמן מראדומסק (חתנו של

ה"תפארת שלמה"), והר' נח שחור מביאלה (חתנו של האדמו"ר ר' א"מ זצ"ל מגור).

בגיל צעיר מאד נשא לאשה את בלימה בת הגאון ר' משה'לה הלברשטם

ז"ל — רבה של זבארוב ואחיו הבכור של הגאון מצאנז ואכן ר' חיים הוא

שבחן את הגאון הצעיר עבור בת אחיו והוא שהיה ה"מבין" עליו, טבעי היה איפוא

הדבר כשהתפתה כהונת הרבנות בעיר מולדתו טרנוגורוד — בשנת ת"ר — המליץ

הגאון מצאנז להכתיר את הגאון הצעיר לכהונה רמה זו.

את ידידו הגאון „אבני גזר“ לעתים קרובות — למרות טרדותיו הרבים הן בנוגע לשוב „א“ והן בתור רב של אחת הקהלות הגדולות בפולין, וזאת אך ורק בכדי לשעשע את ידידו הגדול בד“ת ובחכמת הקבלה, בהסדרו רגיל היה להגיד לתלמידיו של הגאון: מקנא אני בכם שאתם יכולים ליהנות מתורת רבכם כל אימת שתמצאו ואילו אני עול הרבנות מאלצני לחזור לבני עדתי (אביר הרועים).

פעם ציערהו ביותר כמה מבני קהלתו אשר בעבר גמל להם טובות רבות, ⁶⁴¹⁰⁶¹⁹ הדבר דיכא אותו מאד, אמרה אליו וקנתי הרבנית שפרה מירל ע”ה (בת הגאון מקוטנה), תמהני עליך למה אתה מחשה, אבי למשל לא היה מרשה כדבר הזה, ואתה שומע חרפתך ושותק? ענה לה בענוה, מפני אביך יראים ומצייתים לו, כי כל דבר היוצא מפיו כן נגזר מן השמים ואם יגיד למאן דהו שישבור מפרקתו יקוים הדבר מניה וביה, ואילו אנכי מי אני אשר אצוה על אנשים, הם עוד עלולים לא לשמוע בקולי ורז”ל אמרו כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו’, אולם בכ”ז ידוע כי במקרה ומישהו פגע בת”ח ובפרט אם הנפגע היה רב מבין ידידיו פשט אדרת הענוה ולבש אדרת הקנאות, אזר כגיבור כח להשיב מלחמה שצרה, ידוע שהגאון הצדיק ר’ י”מ מאוסטרובצה ז”ל שהיה נמנה על ידידיו סבל הרבה בהיותו רב בעיר סקירנביץ, בין רודפיו הצטיינו במיוחד שלושה אברכים מופלגים גדולים בתורה, בכדי לשכך ולכבות את אש המחלוקת אץ הנפ”ח — כדרכו — לסקירנביץ, ודרש בש”ק דרשה נלהבת בשבח רבם הגדול, וגודל העון של המבזה ת”ח (דעתו בענין בזיון ת”ח הוא מחוזה בהרחבה במכתבו המפורסם בנוגע למחלוקת בין הצדיק מצאנז ובית ריון, פורסם בס’ „ילקוט הרועים“), וביקש מהם שמהיום ואילך ייטיבו דרכם ויכבדו את רבם ואז ימחל להם על כל העגמ”נ שגרמו לו, ואם לא מרה תהיה אחריתם, מאז שקטה המחלוקת בדרך כלל פרט לשלושה האברכים הנ”ל, אשר לא צייתו לדבריו ועוד הגבירו את אש המחלוקת, הנפ”ח אמר מה שאמר ואמרתו של צדיק נתקיימה בנ”ל.

על יחסו למזלזלים בכבוד ת”ח אפשר ללמוד מן העובדה הבאה (בית הלוי תולדות הנפ”ח): בקאליש חי בזמנו בנקאי עשיר יעקב מאמלוק ואף שהיה — בעבר — נמנה על תלמידיו של הגאון ר”ע איגר — השתייך לה„מתקדמים“ במקצת, אולם היה למדן מופלג והיה רגיל להשתעשע בד”ת עם הנפ”ח, הנ”ל גם חיבר ספר בדיני ריבית בשם „עקב רב“ וגם קבל „הסכמה“ על ספרו מאת הנפ”ח, אחרי שהנ”ל כבר מסר את ספרו לבית הדפוס נודע לנפ”ח שהמחבר התבטא שלא בכבוד כלפי הרשב”א, ואז שלח הנפ”ח שליח מיוחד לפיעטרקוב לבית הדפוס אשר סיכל את חופעת הספר.

שמעתי משר”ב ר’ ח”א בלאס שבזמן המחלוקת בעיר לינציץ נגד תגאון חמלבי”ם ז”ל, הפציר תגאון הנ”ל שהנפ”ח יבוא לעיר בכדי להשקיט את אש המחלוקת, הנפ”ח נעתר לבקשתו ובא לשם, בש”ק לפני הדרשה שם לב שבני העיר נושקים את הס”ת ביד, וכשעלה לדרוש ודרש מהם שיחדלו מהמחלוקת נגד רבם הגדול וישלמו

העדה, רבן של כל בני הגולה בנגלה ובנסתר, יחיד בדורו הרב הדומה למלאך ח' צבאות... (במכתבו על "מחלוקת ⁴⁹¹⁹⁶⁴⁷צאנז ריזין"), או "...ודברי מרן הגאון הקדוש שליט"א מסאנץ המה דברי אלוקים חיים" (נפ"ח יו"ד סי' ע"ג), בתשובה הנ"ל בענין מילה שאינה עשויה כתיקונה, הוא מבקר קשות את ה"חכמת אדם", ובין היתר הוא אומר "ובמחילה מכ"ת ונשיקת עפרו אשר הגדיל רעת המוהלים כל כך לפענ"ד אין בהם כ"כ עון אשר חטא, ואדרבה אם נוהיר להמוהלים שיחתכו הרבה יוכלו לסכן הילד כאשר יבואר", אמנם דברי חכמים יש להם על מה שיסמוכו, ב"דברי חיים" (יו"ד סי' קט"ו) הוא כותב לנפ"ח "... ואדרבה העושה זאת הוא רוצח וחושש אני בו אם הוא מנפשות עמלק ימ"ש אשר חתך מילות בני ולכן אל ישמע להם...", וכן בסי' קי"ז הוא כותב להרב מחיראב בנדון הנ"ל, "ועוד תח"י חדשות הרבה ראיות בתשובה בארוכה לח"א (לחתן אחי) הרב הגאון מקאליש וכן הסכים על ידי עוד מכמה ראיות...".

הנפ"ח נהג לא לעשות דבר גדול כקטן, הן בעניני צבור והן בעניניו האישיים שלו בלי לשאול קודם דעת התורה דעתו של הגאון הנ"ל, וטבעי היה הדבר כי בבואו אתו במגע ראה פלאים בל יתוארו ממש רוח"ק. פעם הסב על שלחנו הטהור בליל ש"ק, פנה אליו הצדיק ואמר יעמיד נא הרב מקאליש יין, וכשמילא אחרי מצות רבו, אמר הצדיק שיתיה לרפואה שלמה לאברהם משה בן בלימה, נתחלחל הנפ"ח כי הבין שהמדובר בבנו יחידו, אולם כעבור רגע הרגיעו הצדיק ואמר הכל כבר בסדר, (אח"כ התברר כשעזב את הבית חלה בנו במחלת האסכרה (דיפטריה), וכפתע היה בינו ובין המות, כי תרופות נגד מחלה זו טרם היו, ובמקרה והבועה שבגרונ לא נפתחה מעצמה היה הילד נחנק), בחזרו הביתה שמע כי באותו רגע שהצדיק אמר לו להעמיד יין המצב היה לאחר יאוש, אולם תוך דקות מספר חלה הטבה ^{אוצר החכמה} פתאומית.

ובהקשר לסיפור הנ"ל סיפר לי הרב אשר ארבוס מת"א — יליד קאליש — עובדה מענינת, אותה שמע מפיו של ר' יאשע כהן ישיש מיוצאי קאליש, חלק של הסיפור שמעתי עוד בילדותי כי לנפ"ח נולד בז"ש ילד פלא בשם מיכאל גבריאל (ע' נפ"ח יו"ד סי' פ"ב), הנפ"ח התגאה בילד הזה מאד וניבא עליו גדולות, לימים חלה הילד ולצערם הגדול של הוריו נפטר בהיותו עוד ילד קטן, לסיפור הזה מוסיף ר' יאשע הנ"ל — שהיה מבאי ביתו בזמן המאורע הטראגי הנ"ל — כי הנפ"ח שלח שליח מיוחד לצינז ^{אוצר החכמה} אולם משום מה בוששה התשובה לבוא, והיא הגיעה כבר אחרי מות הילד, באי בית הרב סקרנים היו לדעת מה כתוב במכתב, אולם הרב לא אבה לפתחו ורק מדי פעם השמיע אנחה ואמר אסור להרהר אחרי רבי, אסור להעמיד במבחן רבי, כה גדולה היתה אמונתו ודבקותו ברבו הגדול אפילו בשעת צערו בזמן שמתו מוטל לפניו.

(הערה: נראה לי שסיפורו של ר' יאשע הנ"ל מתייחס למותח של בת הנפ"ח אשר נפטרה בשנת תר"ל או ל"א באיטליה — ראה לחלן בפרק "ישוב ארץ ישראל" — כי ילדו הנ"ל של הנפ"ח נפטר כנראה כחצי שנה אחרי פטירת הצדיק מצאנו כי כידוע נפטר הדברי חיים כ"ו בניסן תרל"ו ואילו התשובה הנ"ל בה כותב הנפ"ח "... ילדי מיכאל גבראל חולה מאד...". תאריכה אלול תרל"ו).

שמעתי מהגאון מטשעבין שליט"א שאחרי שהנפ"ח התחתן עם זקנתי בת הגאון מקוטנה, ביקש ממנו ר' יהושע'לה שיספר לו איזה דבר על גדולתו של רבו מצאנו והוסיף ואמר "אבל לא איזה חסידישע מעשה" אלא מה שהוא בעצמו ראה במו עיניו, ועל זה סיפר לו שאיזה זמן לפני פטירת הרבנית בלימה ע"ה בת אחיו, של הצדיק מצאנו — חדל ר' חיים בכל המכתבים שהריץ לנפ"ח לכתוב בראש המכתב "חתן אחי", ובסוף המכתב "דודך" כפי שהיה נוהג. הדבר כמובן לא נעלם מעיני הנפ"ח, אולם פחד לשאול. רק אחרי פטירת זוגתו הבין עד כמה שרבו הקדוש הרחיק לראות הנוול. כן יהיה מענין להדגיש כי הנפ"ח צידד בזמנו — בתחילת רבנותו בקאליש — בבניית מקואות המבוססות על מים שאובין (ראה הקונטרס בנדון בספרו), מתוך הקונטרס הנ"ל נראה שדעתו היתה איתנה להתיר את המקואות מסוג זה, לא ידוע לנו מה הניאו לותר ולהכנע, אין לקבל את ההסבר שבגלל התנגדות הלומדים במקום — זאת הוא מציין כסיבה — כי הלא הוא מפריך את השגותיהם אחת לאחת. יתכן שסיבת הויתור נעוצה בתשובת רבו אליו בנדון (דברי חיים יו"ד סי' פ"ח) המסתיימת במשפט: "... ולענ"ד שדבריו צ"ע מאד".

סיפר לי הרב רש"י זשארסקי מת"א את הסיפור הבא ששמע מפי דודו ר' אלתר ממלניץ נ"ע (חתן הצדיק ר' י"פ מאלכסנדר זצ"ל): כידוע היתה אחת הסיבות (או אמתלאות בפי המתבוללים) לפרעות הידועות ביהודי קאליש בשנת תרל"ח — העירוב שהרב תיקן אותו, המתבוללים בשנאתם כי רבה הסיתו נגד הרב השכם והערב בעתונות הפולנית המקומית, נגד שקדנותו של הרב לבצר את מוסדות הדת בעיר, והתוצאה לא איחרה לבוא, השלטונות אסרו את תיקון העירוב, ולא זו בלבד, השלטונות הוציאו צו בכל רחבי פולין בהם אסרו לסדר עירוב, כמובן שדעתו של הנפ"ח חלשה עליו, לא די שלא הצליח לתקן את עירו נגרם עוד מכשול כזה לכל מדינת פולין וכדי בזיק...

בהפעילו את קשריו למען ביטול גזירה זו נתקל בקיר אטום, שתדלניו שפעלו בשמו לא יכלו להועיל שום דבר, כי הצו יצא מגבוה מעל גבות דהיינו מסגן המושל הכללי הממונה על כל המדינה, כל הנסיונות לשחד אותו או לפחות לרכך אותו עלו בתוהו, כי לשום איש לא היתה גישה אליו, מודיעיו של הרב הודיעו שהמושל הנ"ל הנו מתבודד מן החברה והעיקר "אינו לוקח", כל העיקוב והחקירות אחריו לא גילו

תולדות הנפש חיה

ת"ת 608028

והנה עוד מסמך המעיד על הכרת מנהיגותו בין הקהלות בפולין דאז, בצורת של מכתב, (מובא בספר "מעשי רקס" מאת תלמידו הרה"ג ר' חיים משולם קויפמאן רבה של פולטוסק, הל' טריפות סי' ל"ו אות ט') והרי המכתב:

ב"ה יום ה' אדר תרמ"ה לפ"ק פיעטרקוב

לכבוד ידידי הרב הג' החריף ובקי כעמר נקי מו"ה חיים משולם קויפמאן הכהן שי' מתחילה אבקש סליחתו אשר אני לא אשיב תיכף לכבודו הרמה, אשר נפלאה אהבתי אליו, בכל לב אחפוץ להשתעשע אתו בדברי תורה, אך מה אעשה אם ענותי אינם בידי כלל, כי טרדות העיר והשיעורים הקבועים עם חברים מקשיבים לקולי רבו עלי, נוסף לזה טרדות עיירות אחרות אשר גם עתה מוכרח אנכי לנסוע לעיר... אשר הרב הגאון הצדיק ובני העיר בקשו ממני לשוב דרכי שמה בדבר עסקי העיר ולכונן העיר על תילה...

את רבנותו בפיעטרקוב ג"כ נהג ביד רמה, סיפרה לא א"ז ע"ה כי בהתחלת רבנותו קרה מקרה מצער, בפיעטרקוב שימש אז כחזן איש בשם יוס'לה בעל קול ערב להפליא ששימח והרנין את לב כל שומעיו, אולם מגרעת אחת היתה לו, הוא אהב לסלסל בגרונו בתפילה גם במקומות שאין רוח חכמים נוחה הימנה, הרב כמובן הזהירו אבל כך זו דרכם של חזנים כשניגשים לפני התיבה שוכחים עולם ומלואו, ובכן שכח גם אזהרת הרב, ופעם כשהגדיש את הסאה ניגש הרב והורידו מן התיבה והדיחו בו במקום, בעיר קם רעש והמוני העם ביקשו מהרב לסלוח לחזן, אולם הנפ"ח עמד איתן בדעתו ולא נכנע, (אגב הנ"ל אחרי שהיגר לאמריקה לא חדל מלהביע רחשי ידידות למשפחת הרב, ובנותיו כשבקרו בפולין נהגו לבקר אצל דודתי הרבנית באמשינוב), גם בעובדה זו רואה אני השפעת רבו הקדוש **מנחם מענדל**, השקפתו באה לידי בטוי בספרו ד"ח (או"ח סימן י"ז), ואלה דבריו:

"...ונפלאתי מאד מה זה עולה על לבבכם, הלא הרבה יגעו אבותינו עד הסירו המספחת הזאת מב"י, ות"ל בקהל חסידים לא מצאנו מתפללים בהכנת שיר וזמר נעים כנבתי טרטיאות, רק בוחרין באדם כשר השופך לבו נגד ה'..."

סיפרנו לעיל על יחסי האהבה וריעות ששררו בינו ובין הצדיק ר' יחיאל זצ"ל מאלכסנדר, סיפר הרה"ח ר' עקיבא לוינסקי מפיעטרקוב שהרבי מאלכסנדר אמר לו פעם להודיע לאנשי פיעטרקוב שיתיחסו בכבוד רב אל הנפ"ח כי דרך לימודו הוא כמו של הגאון מליסה ז"ל, לימים נודמן לו לר"ע הנ"ל להיות אצל רבו באלכסנדר ואז הרהיב עוז בנפשו ואמר לרבו הצדיק כי מצא בספר "חות דעת" סברות דומות לאלו ששמע מהנפ"ח, ועל זה ענהו הצדיק — בחיוך — ואמר הלא אמרתי לך כך... (מפי הרבי מאלכסנדר)

שוב מספרים, הנפ"ח היה נוהג מדי שנה לספק אתרוגים מפרדסיו שבארץ ישראל ליהודי פולין ובמיוחד לרבנים ואדמורים, וכמובן שעל לקוחותיו הקבועים

להאמר אף על פושעי ישראל, וזה הוא מדרכי החסידות שלהם, וכל שהוא חריף בזה יותר חכם גדול יקרא וגדול עונם מנשוא עפ"י דין הגמרא ופוסקים ראשונים עד הפוסק האחרון מאור הגולה הרב הש"ך זלה"ת, אשר בית ישראל נשען עליו. יוע"ש בהלכות עכו"ם בס' קנ"ח בס"ב. דאיתא שם דמחבר להתאפיקורסים והם שעובדים לעכו"ם. או העושה עבירה להכעיס הרי זה מין. והתאפיקורסים בתורה ובנבואה מישראל. וכתב ע"ז הש"ך ז"ל בס"ק ו' וז"ל והם שכופרים בתורה וכן המבוזה תלמוד חכם, וכך אמרו בפרק חלק ובר"ן ומביאו ב"י וד"מ ע"ש. והיא מפ' חלק בדף צ"ט ע"ב ומה מאוד לבי עלי דוי בשמעי משפלות התורה בימים האלו, וכבר כתב הרא"ש ז"ל בימיו בכלל ל"ב ס"ח על אנשים אשר המירו דתם באונס רק שלא היה בהם כח לעמוד בהיכל המלך בשעת השמד מאימת מות ר"ל, כי גדול עונם מנשוא, משל למלך שעזבוהו עבדיו בשעת התגרות והמלחמות כי תכפל עונם ורבה רעתם מעבדיו שעזבוהו בעתות השלום, ואם רבינו הרא"ש ז"ל כתב זאת בימיו על עת השמד שלא עברו ישראל על התורה ועל המצוות ברצון, אך לא יכלו לעמוד בגזירות קשים ומרים וכצאן לטבח הובלו, מה נאמר עתה בימינו אשר אלפים בישראל ר"ל חלפו תורות עברו חוק ביד רמה ובשאת נפש מתאספים בכל יום אסיפות מראשי העם במדינת אשכנז הנקראים רבנים אצלם, להרוס התורה והאמונה באמרם הם כי לא להזכיר עוד ירושלים בתפילתנו ולהתפלל שנשוב לאדמתנו, ונאמר כי אנחנו האומה אשר בחר בנו מכל העמים נהיה כגוים וכמשפחות האדמה ולשכון כבוד בארצם. ורבתה המספחת בישראל ואף במדינת פולין רוסיא וגאליציע הרבה והרבה אשר טינא בלבם ר"ל ויד המינות גברה, מה נאמר עתה ומה נדבר בראותנו אשר גם השרידים המאמינים יגרמו שפלות התורה ויורידו לעפר קרנה בימי עניה ומרודיה, ומה יענה מי שלא יחוס בימים האלו על כבוד התורה עת יעמוד למשפט נורא, ודברי מרן אדונינו הגאון קודש הקדשים כאחד מהראשונים שר התורה עיני העדה רבן של כל בני הגולה בנגלה ובנסתר יחיד בדורו הרב הדומה למלאך ה' צבאות מרן חיים האלברשטאם ^{אבד"ק} אינם צריכים חיוק, ושותים אנחנו בצמא את דבריו בכל יום ותורה מפיהו תצא לכל ישראל וכל דברי קדשו הלכה הם, ואשר כתבו כבודם לפרסם הדבר ברבים, הנה בכל הגליל שלי היינו הגובערני הלזו לא תמצאו כת אלו. ולמה לנו פרסום הדבר פה, די לנו בחילול השם אשר היה במכתבי העתים אשר לקול השמועה בא רקב בעצמינו ותחתינו ירגז, ומה לנו לפרסם עוד וכבוד אלקים הסתר דבר בפלך הזה, ומי יתן כאשר עתה למשמע אוזן דאבה נפשינו בחילול שמו הגדול. כן נזכה לשמוע עת יתקדש שמו הגדול וה' יערה עלינו רוח ממרום ויעבור רוח טהרה בארץ, ואך שלום ואמת יהיה בימינו. ונזכה לעבדו שכם אחד ונהיה מהגאולים במהרה בימינו וקרית דוד חנה תהיה לראש פנה בעת לחננה. כי היום פנה. חיים אלעזר וואקס אבד"ק קאליש.

השמטות ומילואים

ש"ב האדמו"ר שליט"א מאמשינוב סיפר לי בשהותו פה בארץ את הפרטים הבאים המתיחסים אל אא"ז הנפש חיה" וצ"ל, מחמת חשיבותם הרבה אני מביא אותם בזה אף שיש להצטער כי לא הובאו בגוף הטקסט של התולדות, לצערי הדבר לא היה אפשרי, מכיון שהדברים נאמרו לי אחרי הדפסת התולדות והרי הדברים:

אח"ח 16805995

(1) הנפ"ח התיחס אחרי הקדוש ר' מיכל'ה וצ"ל מנעמירוב, כן היה שמור חיבור בכתב יד מאת הקדוש הנ"ל אצל אביו הוא דודי הרה"ק הר"י מאמשינוב — שעבר אליו בירושה יחד עם יתר כתבי היד — אבותיו של הנפ"ח שימשו ברבנות דור אחרי דור (שלא על מנת לקבל פרס), אביו ששימש רב בעיר טארניגורוד התפטר ממשרה זו אחרי שאחד הבע"ב העליב אותו, תוריו היו בקשרי משפחה עם הצדיק **מאמשי** (עד כאן ליחוסו של הנפ"ח).

הנפ"ח

(2) הנפ"ח הסתופף בצלו של האדמו"ר מקוזניץ וצ"ל.
(מתיחס לקטע בו מדובר על יחס הנפ"ח אל צדיקי הדור — בפרק "קאליש").

(3) הנפ"ח היה כידוע אדוק אל הצדיק המקובל ר' אלי מגרידיץ — שהיה מפורסם ברחבי פולין כבעל רוח הקודש — אחרי נשואיו עם הרבנית שפרה מירל שלח אותה הנפ"ח לגרידיץ על מנת לקבל ברכת הצדיק הנ"ל, אחרי שהצדיק בירך אותה אמר לה שלושה דברים: א. שהיא תלד בן ושתי בנות את הבן יקראו בשם יחיאל מיכאל אחרי הקדוש מנעמירוב (כנראה שאת השם גבריאל הוסיפו לילד בזמן מחלתו האנושה, ע' פרק "קאליש"), ואת הבת הבכורה יקראו בשם יוכבד (היא אם אבי ע"ה), ב. להזהר מאד מעינת בישא, ג. את המאכל הראשון שיזדמן לה תסרב לאכול, כל הדברים הנ"ל נתקיימו, נולד להם ילד וקראו לו בשם יחיאל מיכאל שהפליא את כל רואיו בפיקחותו הרבה ובמיוחד בחריפות מוחו, הנפ"ח התגאה בו ורשם את כל החד"ת של הפעוט הנ"ל שנפטר בגיל שש אחרי שבלע שברי זכוכית וזה שגרם למותו, כולם תלו הדבר ב"עין הרע" וכנראה שזה היה הרמז של הצדיק מגרידיץ להשמר מעינא בישא, את המאכל הראשון שנזדמן לה להרבנית בחזרה מגרידיץ היה דג מסוג "שלייען", מני אז דג זה לא בא על סף בית הגאון וצאצאיו.

(4) חותנו הגאון ר' יהושע'לה מקוטנה גידל בביתו ילד-פלא חריף מח אשר תועידו והכינו כ"חתן" עבור בתו שפרה מירל, הילד הזה הפליא את עין כל רואיו.

